

bağbahçe

ÇEVRE BAHÇE ÇİÇEK DERGİSİ SAYI: 38 KASIM-ARALIK 2011 FİYATI: 4 TL

Mum çiçeği
(*Hoya sp.*)

Kamelya
(*Camelia japonica*)

Sabin ardıcı
(*Juniperus sabina*)

Kabak çekirdeği
(*Cucurbita pepo*)

NGBB'de Türkiye için yeni bir tür
“*Platycarya strobilacea*”

TÜRKİYE’NİN TEHDİT ALTINDAKİ BİTKİLERİ
Konya sarıbeneği (*Alyssum lycaonicum*)
Kaputaş andızotu (*Inula sechmenii*)

FLORADAN FAUNAYA
NGBB'nin
Kelebekleri

DAYANIKLI VE ÇOK RENKLİ
Etli Bitkiler

Sonbaharda
Bahçe ve Bitkilerin
Bakımı

Kabak çekirdeği

(*Cucurbita pepo* L.)

Kabak çekirdeği (*Cucurbitae semen*), kabakgiller (*Cucurbitaceae*) ailesinden, sakız kabağı (*Cucurbita pepo* L.)'nin kurutulmuş iç çekirdekleridir. Alman farmakopesinde (DAB) kayıtlı olan tek kabak türü, "*Cucurbita pepo* L. convar. *citrullina* l. Greb. var. *styriaca* l. Greb." çekirdekleri tercih edilse de; piyasada helvacı kabağı (*Cucurbita maxima* Duch.) ve balkabağı (*Cucurbita moschata* Duch. ex Poir.) ile diğer kabak türlerinin çekirdekleri de bulunur.

Kabağın vatani Amerika olmakla birlikte, tüm dünyada yetiştirilmektedir. Ticarete kullanılan drog; Doğu Avrupa ülkeleri, Avusturya, Macaristan ve Meksika'dan sağlanmaktadır.

Kabak çekirdeğinin terkinde, % 1 oranında steroidler mevcuttur. Başlıcaları, ⁵ ve ⁷ steroller ve glikozitleriyle ⁸ sterollerdir. Bilhassa, "24β-etil-5α-kolestan-7,25(27)-dien-3β-ol" ve kondrillasterol bulunur.

Kabak çekirdeği yağı

Drog ayrıca; sabit yağ (% 30-50), protein (% 25-55), karbohidrat (% 6-10), kukurbitin (aminoasit), tokoferoller (Vitamin E) ile selenyum, manganez, bakır gibi iz elementler içerir. Avusturya'nın Styria bölgesinde yetiştirilen "Styria kabağı", özellikle ⁷-steroller ve selenyumca zengindir.

Kabak çekirdeği idrar zorluğu, idrar azalması, idrarın tam olarak boşaltılmadığı hissi, idrara sık çıkma, idrar tutamama gibi sorunlarla kendini gösteren; selim prostat hiperplazisi (BPH)'nin semptomatik tedavisinde kullanılır. ⁷-sterollerin, BPH'li hastalarda görülen aşırı dihidrotestosteron seviyesini, önemli ölçüde düşürmesi nedeniyle etken bileşikler olduğu düşünülmektedir.

Önceleri kurt düşürücü olarak kullanılan kabak çekirdeği, bu amaç-

la daha az kullanılmaktadır. Drogda bulunan ve nadir bir amino asit olan kukurbitin, kurt düşürücü (anthelmentik) etkiye sahiptir. Drogdan elde edilen bazı protein fraksiyonları, tripsin enzimini inhibe eder. “Peponin” adlı başka bir proteinin ise “HIV-tip 1 revers transkriptaz” enzimini inhibe ettiği gösterilmiştir.

Günlük kullanımda, 10-20 g (1-2 çorba kaşığı dolusu) kabak çekirdeği veya granüle edilmiş tozu, iyice çiğnenerek yenir. Sıvı ve kuru ekstreleri ile sabit yağı, çeşitli preparatların terkibine girer.

Drog/ekstre oranı, 15-25:1 olacak şekilde, etil alkolle (% 92) hazırlanan kuru ekstre (500 mg) ve 26-31:1 olacak şekilde, etil alkolle (% 60) hazırlanan kuru ekstre (122,5 mg), kapsül halinde piyasada bulunur.

Drog/ekstre oranı 25-40:1 olacak şekilde, etanolle (% 60) hazırlanan kuru ekstre (152 mg), film kaplı tablet halinde bulunur.

Ayrıca, 400 mg kabak çekirdeği, 340 mg kabak çekirdeği yağı, 187,5 mg sabal (*Serenoa repens* Bartram Small) meyvesinin alkollü kuru ekstresi ile hazırlanan kombinasyon da kapsül halinde piyasada bulunur.

Kabak çekirdeği, Kanada’da ve ABD’de, tedavi iddiasında bulunulmadığı takdirde, gıda kabul edilir. ABD’de, gıda desteği olarak kabul görülürken; Kanada’da, pazarlama yetkisi gerektiren bazı homeopatik preparatların etken bileşiğidir. İngiltere’de ise gıda kabul edilir.

Alman Komisyon E Monografi’na göre; kabak çekirdeği, selim prostat hiperplazisinin 1. ve 2. evrelerinde görülen idrar zorluğunda ve irite mesane durumlarında endikedir. Yan etkisi, kontraendikasyonu olmayan

Tıbbi amaçla kullanılan siyah renkli çekirdeklerin elde edildiği sakız kabağı.

ve başka ilaçlarla etkileşmeyen, güvenli bir drogdur. Günlük ortalama doz, 10 g çekirdek ve eşdeğeri preparatlar olarak verilmiştir. Bütün veya kabaca toz edilmiş halde ya da ağızdan alınan galenik preparatları halinde kullanılır. Monografıta yer alan özel notta, bu droğun prostat büyümesini engellemediği; ama semptomlarını azalttığı belirtilmekte ve hastanın, düzenli olarak doktoruna görünmesi tavsiye edilmektedir.

Alman Standart Ruhsatı’nın prospektüs bilgileri ise şöyledir: Mesanenin fonksiyon bozukluğu ile idrar zorluğunun destek tedavisinde kullanılır. Günde, 15-20 g (1-2 çorba kaşığı), sabah akşam suyla çiğneyerek yutulur. Etkinin görülmesi için, haftalarca veya aylarca yenmesi gerekebilir.

Türkiye’de, her üç “*Cucurbita*” türünün de çekirdekleri, kurt ve şerit düşürücü olarak kullanılır. Halk tıbbında, çocuklar için 30-40 g, yetişkinler için ise 50-100 g soyulmuş taze çekirdek; havanda dövüldükten sonra, balla karıştırılarak, bir defada ve aç karnına verilir. Bağırsak parazitlerini atmak için, kullanımdan bir saat sonra, müşhil alınması tavsiye edilir.

K. Hüsnü Can Başer
Prof Dr; Anadolu Üniversitesi Eczacılık Fak.

Fotoğraflar: K. Hüsnü Can Başer

Bu yazıda belirtilen ifadeler, sadece bilgilendirme amaçlıdır; tavsiye niteliği taşımaz. Hastalıkta, tedavinin mutlaka doktor kontrolünde yapılması gerektiği unutulmamalıdır.